

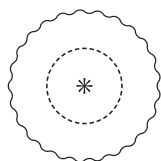
ELS MEUS AMICS

SEGUIT

D'UN ALTRE AMIC

EMMANUEL BOVE

TRADUCCIÓ DEL FRANCÈS DE JOSEP ALEMANY

La Segona **Perifèria**

I

Quan em desperto, estic amb la boca oberta. Tinc les dents brutes: convindria que al vespre me les raspallés, però no m'hi veig mai amb cor. Se m'han assecat unes quantes llàgrimes als costats de les parpelles. Les espatlles ja no em fan mal. Un tou de cabells llisos em tapa el front. Amb els dits separats els tiro cap enrere. No serveix de res: com les pàgines d'un llibre nou de trinca, s'alcen i em tornen a caure sobre els ulls.

En abaixar el cap, m'adono que m'ha crescut la barba: em punxa al coll.

Em quedo de panxa enlaire, amb el clatell escalfat, els ulls oberts, els llençols fins a la barbeta perquè el llit no es refredi.

El sostre és ple de taques d'humitat: està molt a prop de la teulada. En alguns llocs, l'aire passa per sota del paper pintat. Els meus mobles s'assemblen als de les botigues de segona mà, exposats a les voreres. El tub de la meva petita estufa està embenat amb un drap, igual que un genoll. Sobre la finestra, una persiana que ha deixat de funcionar penja torta.

En estirar-me, a la planta dels peus noto —una mica com un funàmbul— els barrots verticals del llit plegable.

La roba, que em pesa plana damunt les cames, només està calenta d'un costat. Els cordons de les sabates fa temps que han perdut els capçats.

Quan plou, l'habitació és freda. Com si no hi dormís ningú. L'aigua, que llisca per tota l'amplada dels vidres de les finestres, rosega el màstic i forma un bassal a terra.

Quan el sol brilla tot sol al cel, projecta la seva llum daurada al mig de l'habitació. Llavors les mosques tracen milers de ratlles rectes a terra.

Cada matí, mentre mou els mobles, la meva veïna canta sense pronunciar les paraules. La paret li esmorteix la veu. Em fa l'efecte de trobar-me darrere un fonògraf.

La trobo sovint a l'escala. És lletera. A les nou ve a endreçar el seu pis. Té les sabatilles de feltre tacades de gotes de llet.

M'agraden les dones amb sabatilles: les cames no semblen inaccessibles.

A l'estiu se li marquen, sota la brusa, els mugrons i els tirants de la combinació.

Li vaig dir que l'estimava. Ella va riure, sens dubte perquè faig mala fila i soc pobre. S'estima més els homes que porten uniforme. L'han vista amb la mà sota el cinturó blanc d'un guàrdia republicà.

Un vellet viu en una altra habitació. Està molt malalt: tus. A la punta del bastó hi té un tros de goma. Els omòplats li formen dos bonys a l'esquena. Una vena li recorre la templa, entre la pell i l'os. La jaqueta no li arriba als malucs: es balanceja com si tingués les butxaques buides. Aquest pobre home puja els esglaons d'un en un, sense deixar la barana. Quan el veig, agafo la màxima quantitat possible d'aire per poder-lo avançar sense tornar a prendre alè.

Cada diumenge el visita la seva filla. És una dona elegant. El folre del seu abric s'assembla a les plomes d'un lloro. És tan bonic que em pregunto si no s'ha posat l'abric al revés. El seu barret té un gran valor: quan plou, agafa un taxi perquè no vol que es mulli. Aquesta dama fa olor de perfum, de perfum de debò, no pas del que venen en tubets de vidre.

Els llogaters del meu edifici l'odien. Diuen que, en comptes de donar-se la gran vida, valdria més que tragués el pare de la misèria.

Al mateix replà també hi viu la família Lecoin.

De bon matí se sent el soroll del seu despertador.

Al marit no li caic bé. Jo, però, soc educat amb ell. No li agrada que em llevi tard.

Cada dia, cap a les set del vespre, torna a casa amb la roba de treball enrotllada sota l'aixella i un cigarret de tabac anglès als llavis. Això fa dir a la gent que els obrers es guanyen bé la vida.

És alt i musculat. Si se li demana bé, un pot aprofitar la seva força. L'any passat va baixar el bagul d'una senyora del tercer; però li va costar bastant, ja que la tapa no tancava bé.

Quan algú li parla, el mira de fit a fit perquè s'imagina que l'altre es vol burlar d'ell. Al més petit somriure, li diu:

—Heu de saber... quatre anys de guerra... jo. Els alemanys no em van aniquilar... I avui no sereu vós qui ho faci.

Un dia, mentre em passava pel costat, va murmurar: «Gandul!». Vaig empal·lidir i no vaig saber què respondre. La por de tenir un enemic no em va deixar dormir durant una setmana. M'imaginava que em volia pegar, que m'odiava a mort.

Tant de bo el senyor Lecoin sabés com aprecio els treballadors, com planyo la seva vida! Tant de bo sabés les privacions que em costa la meva independència!

Té dues filles, que estava solament amb les mans, per al seu bé. Se'ls marquen els tendons darrere els genolls. Una goma els aguanta el barret.

Com que m'agrada la quitxalla, quan trobo aquestes dues nenes els adreço la paraula. Llavors elles caminen a reculons i, de cop i volta, sense respondre'm, es volatilitzen.

Cada dimarts, la senyora Lecoin renta la roba al replà. L'aixeta raja durant tot el dia. El soroll canvia a mesura que s'omplen les galledes. Les faldilles de la senyora Lecoin estan passades de moda. El seu monyo és tan esquifit que se li veuen tots els clips.

Sovint em mira fixament, però jo no me'n fio. El més probable és que em vulgui posar un parany. A més, no té pits.

Quan surto de sota els llençols, m'assec a la punta del llit. Les cames em pengen dels genolls en avall. Els porus de les cuixes són negres. Les ungles dels dits dels peus, llargues i punxegudes: un desconegut les trobaria lletges.

Em llevo. Em roda el cap, però la sensació de mareig desapareix de seguida. Quan fa sol, un núvol de pols procedent del llit brilla un minut sota els rajos, com la pluja.

Primer de tot em poso els mitjons, si no se m'enganyarien els mistos a la planta dels peus. Després, repenjan-me en una cadira, llischo dins els pantalons.

Abans de calçar-me, examino les soles de les sabates per calcular el temps que poden durar.

Tot seguit, damunt la galleda hi poso la palangana, graduada per l'aigua bruta de la vigília. Tinc la mania de rentar-me encorbat, les cames separades, els elàstics cordats només als botons del darrere. Al regiment, em rentava així a la carmanyola estreta de la sopa. La palangana és tan petita que, quan hi enfonso totes dues mans alhora, vessa. El sabó, de tan prim com és, ja no fa escuma.

Una sola tovallola em serveix per a la cara i les mans. Si fos ric, faria el mateix.

Un cop rentat, em trobo millor. Respiro pel nas. Les dents tenen un altre aspecte. Tindré les mans netes fins al migdia.

Em poso el barret. Les ales s'han guexat a causa de la pluja. El nus de la cinta, seguint l'última moda, és al darrere.

Penjo el mirall a la finestra. M'agrada mirar-me de cara, a la llum del dia. Trobo que així quedo millor. Els pòmuls, el nas, la barbeta estan il·luminats. Una ombra ennegreix la resta, com si m'haguessin fotografiat a ple sol.

No m'haig d'allunyar del mirall. És de mala qualitat i, a distància, em deforma la imatge.

M'examino atentament els narius, els angles dels ulls, les dents. Les molars tenen càries. No cauen: es trenquen. Amb l'ajuda d'un altre mirall m'observo de perfil. Llavors em fa la impressió que em desdoblo. Els actors de cine deuen experimentar sovint aquest plaer.

Després obro la finestra. La porta es belluga. Un gravat del 1914-1918 espetega contra la paret. Sento com baten catifes. Veig teulades de zinc blaves, xemeneies, una boira que es belluga quan la travessa un raig de sol, i la torre Eiffel amb l'ascensor al mig.

Abans de sortir, dono un cop d'ull a l'habitació. El llit ja és fred. Unes quantes plomes surten una mica de l'edredó. A les potes de la cadira hi ha forats per als barrots. Els dos segments d'una taula rodona penjen cap avall.

Tot aquest mobiliari em pertany. Me'l va regalar un amic abans de morir-se. Jo mateix el vaig desinfectar, amb sofre, perquè temo les malalties contagioses. Malgrat aquestes precaucions, vaig tenir por durant molt de temps. Vull viure.

Em poso l'abric, amb moltes dificultats, perquè el folre de les mànigues està descosit.

A la butxaca esquerra hi fico la cartilla militar, la clau, un mocador brut que cruix quan el desplego. Tinc una espatlla més alta que l'altra: el pes d'aquests objectes l'ha de rebaixar.

La porta no s'obre del tot. Per sortir, em cordo l'abric i passo de costat.

Les rajoles del replà estan esquerdades. Una làmina de ferro amb tres forats penja de la claraboia. La barana acaba a la paret, sense bola de vidre.

Baixo l'escala arran de la paret, on els esglaons són més amples. Com que no em vull embrutar les mans, no m'agafo a la barana. Dels panys, en penjen manats de claus.

Em sento lleuger, com el primer dia de sortir sense abric. L'aigua de la palangana encara m'humiteja les pestanyes i l'interior de les orelles. Planyo els qui encara dormen.

Sempre veig la portera. Ha posat les estores damunt la barana per escombrar un replà o bé frega un passadís amb un raspall groc. La saludo. Amb prou feines em respon, mirant-me les sabates.

Després de les vuit, li agradaria ser l'única persona a la casa.

Visc a Montrouge.

Els edificis nous del meu carrer encara fan olor de pedra serrada.

La casa on visc, en canvi, no és nova. El guix de la façana cau a trossos. Barres de suport travessen les finestres. A l'últim pis, la teulada fa de sostre. Un ganxo subjecta els finestrans a la paret quan no fa vent. L'arquitecte no va gravar el seu nom sobre el número.

Al matí, al carrer hi ha molta calma. Una portera escombra davant la seva porta i prou.

Quan passo prop d'ella respiro pel nas, a causa de la pols.

A través de les finestres mig obertes espio les plantes baixes. Veig plantes verdes acabades de regar, casquets d'obús resplendents i làmines de parquet estretes i encerades, que fan ziga-zagues.

Quan la meua mirada topa amb la d'algun llogater, em sento incòmode.

A vegades, una peça de roba blanca es belluga darrere una cortina, a l'altura d'un home: algú es renta.

Prenc un cafè prop de casa, en un bar petit. El zinc del taulell té les vores ondulades. Es pot endevinar l'edat de la fusta del terra, rentada amb aigua clara. Hi ha un fonògraf girat de cara a la paret. Funcionava abans de la guerra. Un es pregunta què hi fa, allà, si està espatllat.

L'amo és amable. És baix com un soldat a la cua de la secció. Té un ull de vidre, que imita tan bé l'ull autèntic que no sé mai quin és el bo, cosa bastant empipadora. Em fa l'efecte que s'ofèn quan li miro l'ull fals.

Em va assegurar que l'havien ferit a la guerra, però diuen que el 1914 ja era borni.

El bon home no para de queixar-se. El negoci no rutlla. Per més que eixugui els gots davant els clients; per més que digui: «Gràcies, senyor; a reveure, senyor; deixeu la porta oberta», no ve ningú.

Voldria que tothom oblidés la guerra. Enyora l'any 1910.

En aquella època, segons sembla, la gent era honrada, sociable. L'exèrcit feia goig de veure. Es podien prestar diners. Tothom s'interessava pels problemes socials.

Quan parla de tot això, els dos ulls —l'autèntic i el fals— se li humitegen i les pestanyes se li ajunten en petits blens.

L'avantguerra es va acabar tan de pressa que no es pot creure que sigui tan sols un record.

Nosaltres sí que parlem dels problemes socials. Hi té molt d'interès. Per a ell, és la prova que la guerra no l'ha canviat.

Cada dia m'assegura que a Alemanya, país més ben organitzat que el nostre, no hi ha captaires. Els ministres francesos haurien de prohibir aquest flagell.

—Però si està prohibit!

—No, i ara! I tots els pòtols que venen cordons de les sabates? Són més rics que nosaltres!

Com que no m'agrada discutir, me'n guardo prou, de respondre. M'empasso el cafè, que una gota de llet ha tornat marró, pago i me'n vaig.

—Fins demà! —crida, i posa la meva tassa, encara calenta, sota un rajolí d'aigua que només es pot tancar al soterrani.

Una mica més lluny hi ha una botiga de queviures.

L'amo em coneix. És tan gras que el davantal li queda més curt al davant que al darrere. Se li veu la pell sota els cabells tallats en raspall. El bigoti «a l'americana» li tapa els narius i segur que li impedeix respirar pel nas.

Al davant de la botiga hi ha un aparador estret —és més prudent—, amb sacs de lleties i de prunes i terrines de caramels. Per servir surt, però pesa a l'interior.

Temps enrere, quan ell s'estava al lllindar de la porta, la feiem petar. Em preguntava si havia trobat res o bé em deia que feia molt bona cara. Després entrava a la botiga i s'acomiadava amb un gest que significava: «A reveure».

Un dia em va demanar que l'ajudés a tragar una caixa. Ho hauria fet de bon grat, però sempre he tingut por de les hèrnies.

M'hi vaig negar, barbotejant:

—No soc fort, tinc una ferida greu.

Després d'aquest incident no m'ha adreçat més la paraula.

Al meu carrer també hi ha una carnisseria.

Els trossos de carn pengen per un tendó de ganxos platejats. El banc de treball està tan gastat del mig com un esglaó. Tot de filets de bou, l'un al costat de l'altre, sagnen damunt un paper groc. Les serradures s'enganxen als peus dels clients. Els pesos brunyits estan col·locats per ordre de grandària. Hi ha una reixa, com si l'amo tingués por que la carn s'escapés.

Al vespre, a través de la reixa pintada de vermell, veig plantes verdes sobre el marbre nu de l'aparador.

El carnisser no es recorda de mi, només hi vaig comprar quatre xavos de deixalles per a un gat sarnós, l'any passat.

La fleca està molt ben endreçada. Cada matí, una noia neteja l'aparador. Regalims d'aigua baixen pel pendent de la vorera.

A través de l'aparador es veu tota la botiga: els miralls, els enteixinats estil Lluís XV i els pastissos en plats de filferro.

Encara que aquesta fleca només la freqüenti gent benestant, jo formo part de la clientela; el pa costa el mateix a tot arreu.

Sovint m'aturo davant una merceria on els marrecs del barri compren petardos.

A fora, sobre una taula, hi ha diaris plegats. Només se'n pot llegir la meitat dels titulars.

L'Excelsior és l'únic que penja com unes estovalles.

Miro les imatges. Les fotos, massa grans, mostren sempre el mateix: un ring de boxa, un revòlver amb els cartutxos.

Quan em veu arribar, la mestressa surt de la botiga, embolcallada de l'olor de joguines pintades i de cotó nou.

És molt prima i vella. Els vidres de les seves ulleres semblen lupes. Un ret de minyona li cobreix el monyo sec. Els llavis se li han enfonsat a la boca i no n'han sortit més. El davantal negre envolta un ventre que no és al seu lloc. Per canviar cinc francs, desapareix a la rebotiga.

Li pregunto com es troba.

Seria de massa mala educació no respondre'm; per això belluga el cap. La porta que ha deixat oberta em fa entendre que espera que me'n vagi.

Un dia, vaig alçar el diari per llegir la lletra petita.

Em va dir en un to desagradable:

—Costa quinze cèntims.

Vaig tenir ganes d'explicar-li que havia fet la guerra, que m'havien ferit greument, que tenia la medalla militar, que rebia una pensió, però de seguida vaig entendre que no serviria de res.

Quan vaig sortir, vaig sentir la porta que es tancava amb un soroll de parafang.

Em veig obligat a passar per davant de la lleteria on treballa la meva veïna. Això m'amoïna; segur que ha esbombat als quatre vents la meva declaració d'amor. Es deuen burlar de mi.

Així doncs, camino de pressa i distingeixo, amb un cop d'ull, barres de mantega estriades per un fil, paisatges damunt les tapes de camembert i una xarxa sobre els ous, a causa dels lladres.

3

Quan tinc ganes de luxe, em paseo pels voltants de la Madeleine. És un barri ric. Els carrers fan olor de paviment de fusta i tubs d'escapament. El remolí que crea el pas dels autobusos i dels taxis em futeja la cara i les mans. Davant els cafès, els crits que sento durant un segon sembla que surtin d'un megàfon que gira. Contemplo els automòbils aturats. Les dones perfumen l'aire darrere seu. No traspasso els bulevards fins que un guàrdia interromp la circulació.

M'imagino que la gent asseguda a les terrasses es fixa en mi, encara que vagi guarnit amb roba atrotinada.

Una vegada, una senyora, asseguda davant una tetera minúscula, em va mirar amb atenció.

Feliç i ple d'esperança, vaig tornar sobre els meus passos. Però els clients van somriure i el cambrer em va clavar la mirada.

Durant molt de temps vaig recordar aquella desconeguda, el seu coll, els seus pits. Jo li havia agradat, no en tenia cap dubte.

Al llit, quan sentia tocar les dotze, estava segur que ella pensava en mi.

Ai! Com m'agradaria ser ric!

El coll de pell del meu abric suscitaria l'admiració, sobretot als barris dels afores. Duria l'americana oberta. Una cadena d'or travessaria l'armilla; una cadena de plata lligaria la bossa dels diners als elàstics. Portaria la cartera en una butxaca del darrere, com els americans. Un rellotge de polsera m'obligaria a fer un gest elegant per mirar l'hora. Em posaria les mans a les butxaques de l'americana, amb els polzes a fora, i no, com els nou-rics, a les cises de l'armilla.

Tindria una amant, una actriu.

Aniríem a prendre l'aperitiu a la terrassa del cafè més gran de París. Per obrir-nos pas, el cambrer desplaçaria els vetlladors com si fossin botes. Als nostres gots hi flotaria un glaçó. La boga de les cadires no es desfaria.

Soparíem en un restaurant amb estovalles i flors de tiges desiguals.

Ella entraria la primera. Uns miralls impecables reflectirien cent vegades la meua silueta, com una renglera de fanals de gas. Quan el maître s'inclinés per saludar-nos, la pitrera de la camisa se li inflaria des del ventre fins al coll. El violí so-

lista recularia, es llançaria endavant com sobre un trampolí, balancejant-se. Els blens de cabells li caurien damunt els ulls, com si sortís de l'aigua.

Tindríem una llotja al teatre. Inclinant-me, podria tocar el teló. Tota la sala ens observaria amb els binocles.

De sobte, les bombetes del prosceni, darrere els pàmpols de zinc, il·luminarien l'escenari.

Veuríem el perfil dels decorats i, entre bastidors, els actors, que no mourien els braços.

Un cantant de moda, amb botons negres com l'atzabeja, ens adreçaria una mirada després de cada cuplet.

Després una ballarina es desplaçaria sobre la punta dels peus. Les llums grogues, vermelles i verdes del projector, que la perseguirien, la il·luminarien barroerament, com les col·lores d'un cromó.

Al matí, aniríem al Bois de Bologne amb taxi.

El xofer mouria els colzes.

A través dels vidres tremolosos de les portes, veuríem persones aturades, d'altres caminant a poc a poc.

Quan, en un revolt, el taxi patinés i ens desplaçés, ens faríem petons.

Un cop arribats, jo baixaria el primer, capcot, i tot seguit allargaria la mà a la meua companya.

Pagaria sense mirar el comptador. Deixaria la porta oberta.

Els vianants ens observarien. Jo fingiria no veure'ls.

Rebria la meua amant en un piset de solter, a la planta baixa d'una casa nova de trinka.

Unes fulles de palmera de ferro forjat, llises, protegrien el vidre de la porta de l'edifici. El botó del timbre brillaria enmig d'un platet de bronze. Del llindar estant es distingiria, al fons del passadís, la fusta vermella de l'ascensor.

Al matí em dutxaria. La meva roba interior faria olor de planxa. Dos botons descordats de l'armilla em donarien un aire informal.

La meva amant arribaria a les tres.

Jo li trauria el barret. Ens asseguríem en un sofà. Li faria petons a les mans, al colze, a les espatlles.

Tot seguit faríem l'amor.

La meva amant, una mica trompa, es tiraria cap enrere. Giraria els ulls en blanc. Jo li descordaria la brusa. S'hauria posat una combinació amb randes per a mi.

Llavors s'abandonaria, xiuxiuejant paraules d'amor i humitejant-me la barbeta amb els seus petons.